

Селведин Авдик
КАПКА ВЕСЕЛБА

МАКЕДОНИЈА

литера

www.makedonikalitera.mk

E-mail: makedonikalitera@yahoo.com

makedonikalitera@gmail.com

Селведин Авдиќ

Кайка веселба

Наслов на оригиналот:

Selvedin Avdić, *Kap veselja*

Прво издание: Vrijeme, Zenica, BiH, 2017

The logo for TRADUKI features the word "traduki" in a lowercase, sans-serif font. Above the letter 'i' is a stylized graphic element consisting of a horizontal line with a vertical line extending upwards from its center, resembling a cross or a specific character. The entire logo is centered on the page.

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, книжевна мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство за Европа, интеграции и надворешни работи на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција, австриското здружение на преведувачи (Куќа на книжевноста Виена) и налог на Сојузното министерство за уметности, култура, јавна служба и спорт на Република Австрија, Герте Институтот, Агенцијата за книги на Словенија, Министерството за култура на Република Хрватска, Ресорсот за култура на владата на кнежевството Лихтенштајн, Фондацијата за култура на Лихтенштајн, Министерството за култура на Албанија, Министерството за култура и информирање на Република Србија, Министерството за култура на Република Романија, Министерството за култура на Црна Гора, Министерството за култура на Република Северна Македонија, Министерството за култура на Република Бугарија, Самото на книгата во Лајпциг и фондацијата С. Фишер.

© Селведин Авдиќ, автор

© на преводот: Фондација С. Фишер по нарачка на ТРАДУКИ.

Сите права се резервирани. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да се репродуцира, складира во систем за пребарување или да се пренесува во која било форма или на кој било начин, електронски, механички, со фотокопирање, снимање или на друг начин, без претходно писмено одобрение на издавачот.

Селведин Авдиќ

КАПКА ВЕСЕЛБА

*Превод од босански јазик:
Ленче Тосева*

МАКЕДОНИЈА
литература

**Скопје, 2021
МАКЕДОНИЈА**

Убаво е пред почетокот, да ја слушнеме оваа песна:

Не сакам дар, не сакам накит
немој да ѝ сакаш со сјајно злато
со ѝуси ѝари
да ме купиш

Neću dar, neću nakit
nemoj hteti sjajnim zlatom
pustim novcem
da me kupiš

Само кајка веселба барам
само малку, малку смеа
ведар ѝоглед од окојо ѝвое
оваа ноќ, ако сакаш, ѝебе ѝи ја давам

Samo kap veselja tražim
samo malo, malo smeha
vedri pogled oka tvog
ovu noć, ako želiš, tebi dajem

Јас ѝи нудам ѝесна, игра, ѝриказни,
сонииа
а за сејо само кајка веселба барам
само малку, малку смеа
ако сакаш, најди радоси
и со неа гари ме

Ja ti nudim pesmu, igru, priče,
snove
a za sve samo kap veselja tražim
samo malo, malo smeha
ako hoćeš, nađi radost
mene podari sa njom

Не сакам лаја, не сакам вечности
немој да ѝ сакаш со лажна надеж
да ме купиш
со сјајно злато.¹

Neću laž, neću večnost
nemoj hteti lažnom nadom
da me kupiš
sjajnim zlatom

а потоа барем двапати да ја прочитаме реченицата на Вилијам Бароуз: „Секој човек во себе има паразитско лице кое не работи во негова полза“.

Важно е уште и да се запамети дека доброто и злото не доаѓаат секогаш во облиците какви што ги очекуваме. Исто така, убаво е да се знае дека постојат луѓе коишто ја растеруваат темнината околу себе.

---

¹ Песна испеана од српската пејачка Лола Новаковиќ. (Заб. на прев.)

На крајот, сè ќе видиме јасно, како да гледаме во сопствени-
те дланки.

***

Беше тоа во она време кога луѓето престанаа да зборуваат за
војната. Не затоа што сметките беа израмнети, туку затоа што
приказните се повторуваа, па разговорите станаа досадни.

Започна по земјотресот и по големата поплава.

Земјотресите траеја три дена; секој ден земјата затреперува-
ше барем пет пати. Луѓето излегуваа од солитерите и во ноќни-
ци и пижами разговараа под уличните светилки. Зборуваа
тивко, како да се плашат дека ќе разбудат некого, иако никој во
градот не спиеше.

Таман се смирија тектонските плочи под земјата, небото се
замрачи и ја донесе поплавата. Новинарите веднаш ја нарекоа
библиски потоп, затоа што според достапните информации од
неверодостојните извори, им личеше на него, но и поради тоа
што паниката добро ги продава весниците. Дождот со денови
паѓаше. Тоа не беше бура, ниту порој, тоа беше бес. Кога таков
бес ќе го фати човека, лицето му побелува, ќе стисне заби и
гази сè пред себе. Така и дождот. Луѓето и тогаш се зближија.
Си помагаа едни на други; неколку дена се чинеше дека во
светот нема зла душа.

Кога земјотресите престанаа и кога водата се повлече, нема-
ше олеснување, се чекаше нова неволја.

Стигна спарнината; воздухот беше толку густ што белите
дробови печеа при длабоките вдишувања. Сите го чекаа заоѓа-
њето на сонцето па да излезат на улиците и да фатат малку
ноќна свежина. Но доаѓаше само мракот, а со него и чуден звук
– брмчење – какво што би правела огромна забарска брусилка.
Се чинеше дека доаѓа однекаде под земјата, но тешко е тоа со
сигурност да се тврди. Звукот донесуваше главоболка, се
сместуваше точно помеѓу веѓите. Луѓето се тетеравеа по улици-

те, намуртени, мажите фрчеа низ ноздрите, жените ги забиваа потпетиците во мекиот асфалт, старците гласно стенкаа, бебињата плачеа во количките... Оеднаш некој, којзнае кој, кој било, ќе се нафрлеше врз некого, кој ќе знае врз кого, врз кого било. Минувачите ја опкружуваа пресметката, приоѓаа сладоледциите, продавачките на шеќерна волна, полицајците цивили, униформираните чистачи, цивилните шетачи, децата, панкерите, шанкерите, бездомниците и домашните кучиња. Се стивнуваа едни со други, ги наслушнуваа ударите и офкањата. Чекаа некој да надвлее, а потоа се нафрлаа врз послабиот и во тишина го клоцаа и го гризеа несреќникот, или несреќницата, сè додека жртвата не ја изгубеше свеста. Потоа ќе се разотидеа продолжувајќи ја прошетката, никој не ја коментираше случката, бидејќи никој не сакаше да слуша за неа. Се цареа наоколу, бараа нешто друго, што било, само тоа да биде нешто што ќе ја вознемири ноќта.

Звукот помина точно во 23 часот и 33 минути, онаа вечер кога Миран се врати во градот. Бев присутен кога се случи тоа, го гледав, како што гледам и сè останато, како што присуствувам на сè што се случува. Изгледаше поинаку одошто го паметам. Не беше остарел многу, ниту пак премногу се изменил. Но беше поинаков, тогаш не можев да заклучам зошто, не можев да ја пронајдам разликата, знам дека си помислив на песната *Зла крв²* и нејзините стихови: *ќе се вријам со екстремитетите од железо, со темна кожа, со свиреј поглед, заради мојата маска/ќе си мислам дека ѝ пријат на силната раса...* Миран носеше зелена кабаница, не можев да му ги видам ниту кожата ниту екстремитетите, но ѝ припаѓаше на таа песна. Тогаш насетував, сега знам.

Стоеше пред зградата потпрен на шипката за чукање теписи и гледаше од еден во друг прозорец. Полека, внимателно, како што прави Миран секогаш.

---

² Песна од францускиот поет Аргур Рембо. (Заб. на прев.)

Зградата има два влеза со пет станови, а пред нив стругачи за кал, челични полумесечини забодени во земјата, има подрум со шупи за дрвен огрев и бивша перална во која таткото на Миран ја беше сместил работилницата; има покрив од црвени ќерамиди, два оџака од портокалови цигли, низок таван покриен со тепих од измет од гулаби, под него тераса за сушење алишта, дрвени ракофати на скалите, фикуси во земјени саксии на одмориштгата, бришачи за чевли од плетен коноп пред праговите, „плафонки“ со матно стакло на таваните, тркалезни прекинувачи со црна рамка и бело копче за вклучување на осветлението; во секој влез е закачен куќен ред во бела рамка; пред зградата има мал парк опкружен со жива ограда, во неговата средина се наоѓа шипката за чукање теписи, под неа има парче мека земја со малечка дупка на средината, а околу неа три брези. Фасадата е сива, на неа има неколку графити, од кои најголеми се „Јавачи на пурпурниот жар“ и „Мехмед Буза“, а највпечатлива е реченицата испишана со црвена боја „Ние, Џеки, никогаш нема да те заборавиме“. Има многу цртежи, главно нацртани со креда, лилјакот на Бетмен, знакот на Мерцедес, Чичо Глишо под бесилка, машки полов орган во полна ерекција, AC/DC, имињата „Амела“, „Санела“ и „Кочиз“, неколку тешко разбирливи симболи, недовршени и невешти скици или можеби се само чкртаници...

Сето тоа е дотраено, напукнато, ’рѓосано, избледено, прегорено, пожелтено, зарастено, пресушено, застарено, размачкано, напуштено, заборавено, свесно отфрлено, а нешто најверојатно е и несреќно.

Кога ќе се отвори дрвената врата на хаусторот, во лицето удира толку силен провев, што посетителот мора веднаш да ги затвори очите. Се чини дека планински ветер, студен како да преминал преку снег, избива од подрумот. Се зборуваше дека тоа е заради тоа што зградата е направена среде ружа на ветрови, дека го прекинала природниот тек на воздушното

струење, но исто така се зборува дека постои некаде некоја врата која не е добро затворена.

Зградата е премрежена со цевки, кабли, жици и црева, кои излегуваат од земјата и се разградуваат низ целата градба, донесуваат свежа вода, електрична енергија и гас, а ги однесуваат фекалиите. Исто така, што не е помалку важно, цврсто ги поврзуваат становите.

Становите во приземјето се еднособни, а останатите имаат балкон, една соба повеќе, поголема бања, трпезарија и ходник. Во приземјето, во првиот влез живее пензионираниот полициски инспектор Мухарем Ломброзо, а на два ката, во два стана споени со спирални скали, се беше сместил Архитектот. Станот на Миран е во приземјето во другиот влез, над него живее Драгица, а над неа една жена со момченце.

Пред зградата, низ бетонското корито тече река, на средината ја разделила ада долга дваесетина метри, со десетина стари стебла, од кои две имаат шуплини во подножјето, доволно широки за во нив да се склупчи возрасен човек, три од стеблата на врвот од крошните држат големи и одамна напуштени гнезда, а од останатите цел ден гракаат врани.

На два чекора зад зградата се простира градот.

Кога се осветли прозорецот во станот на Миран, се осветлија и сите останати прозорци во зградата. Истовремено. И баш тогаш, во 23 часот и 33 минути, во нашата котлина тивок ветер влезе од северозапад, а брмчењето нагло престана.

***

Сè беше истио, како да не ѝоминало ѝолку време. Немаше дури ниѝу ѝрашина врз ѝредмеѝиѝие, врз будилникоѝи, кујнскиоѝи нож, садоѝи за шеќер... Како некогаш, се враѝив од ноќнаѝа ѝрошеѝика, ѝаѝико ми сѝие во собаѝа - ѝака си замислував и ѝочувсѝивував сѝокој каков ѝиѝо мислев дека никогаш ѝовеќе нема да ме ѝосеѝи. За да го сочувам ѝоа чувсѝиво ѝиѝо ѝодолго,

шаа прва вечер не влегував во собата. Нека сине, гласно изговорив.

Ги дојдрав предметите во кујната, ги милував свиоците, ги гледав илустрациите, ги бришев ситните дамки од нив, среќен... Ојсекогаш се врзував за предмети, тие кај мене имаат подолг век на праење одошто тоа денес е модерно. Имам цемтер стар дваесет години, а чадорот го наследив од татко ми ја е уште постар, но е нефункционален од мене. Од нив би можела да се најрави вуду куќата лабирала во која се заклучува душата за да не замине на оној свет, ако некој веќе се занимава со такви магии.

Сум слушал дека најсилните магии се состојат од отпитување на настанокот и набројување на својствата на предметите за да се стекне власт над нив. Не сум се обидувал, најверојатно не е ништо вистина, мене споменот на овие предмети ми беше уште. Во најтежоките денови се шешев дека тие сè уште постоеат и дека ме чекаат. Мислев дека сејак мора да постои нешто стабилно во хаосот, нешто околу коешто се врти сè.

***

Овој град не е без шарм, јас тоа најдобро го знам.

Росаната фабрика изгледа како негов дел, но не е, таа е вештачки додаток, остава впечаток на гигантска пумпа која вбригува нешто во градот, „нешто“ што го одржува во живот и истовремено го труе и го менува.

Изградена е на свиокот од реката, лесно се слегува во плиткото, водата е прилично чиста откако фабриката ги исклучи најголемите машини, од неодамна по неа пливаат патки, наминуваат и галеби, а рано наутро може да се видат и штркови. Во средината има голем парк, во него многу густе жбунови во кои бездомниците прават удобни престојувалишта. Опкружен е со заоблени брда, уште позаоблени по војната, затоа што жителите ги испосекоа дрвјата за огрев. Има булевар, по целата

должина на реката, кој како и секој, е најубав по дожд, кога уличните ламби му го избиваат сјајот.

Градот има способност ненадејно да ја покаже убавината на најгрдите места. Мислам дека тоа најубаво ќе го илустрира глетката од градската депонија, глетка во која често уживам. На тоа одвратно место, смрдливо брдо полно со стаорци, низ кое течат поточиња од отровна слуз, поранешните работници од нашата фабрика ги собираат фрлените конзерви. За да можат што повеќе да понесат, ги редат по патот по којшто поминуваат камионите за собирање на смет. Тркалата ги гмечат алуминиумските конзерви и, ако имате среќа па тој ден сонцето се пробие низ смогот и го осветли патот, ќе видите како тие блеснуваат како млечниот пат од школките атласи!

Но секогаш се јавува нешто што на градот не му дава да го сметаме за мирен и спокоен. Уште еден настан се закани да стане вообичаен како што тоа станаа вечерните, масовни тепачки.

Едно пролетно, пријатно утро, ситната работничка во уште помалата слаткарница со голем нож ја сечеше шампитата на коцки за двете госпоѓи кои седнаа покрај масичката под липата за да се одморат од купувањето на пазар. Липата шумеше, сонцето во тенки ленти се пробиваше низ лисјата, работничката ја крена главата од тепсијата, го стисна ножот во дланката и го заби во рамото на една од госпоѓите. Додека другата госпоѓа врескаше, дотогаш молчаливата и по малку мрзливата келнерка, зазеде атлетска стартна позиција, крикна во небото, додека густа плунка ѝ избиваше на усните, и потрча низ улицата мавтајќи над главата со крвавото сечило.

За среќа немаше жртви, бидејќи немаше многу минувачи, а тркачката со чудните крикови го најавуваше своето доаѓање па и најбавните можеа да се засолнат. Келнерката непречено трчаше и врескаше сè до крајот на улицата, го премина мостот, пролета покрај напуштената касарна, бувјакот, стовариштето со градежни материјали, стаклената оранжерија, подземната

лабораторија, кусиот ред приватни куќи, јурна на брегот и падна во реката во плиткото, каде што, сосема исцрпена, ја изгуби свеста. Имаше и такви коишто се плашеа дека се работи за некоја чудна болест, можеби и заразна, слична на малајскиот амок, но, за среќа, до денес тоа не се повтори, освен неколку слични инциденти во селските подрачја.

***

Сиџе и секаде зборуваа за слободаџа, за слободаџа на џоворџи, движењеџо, изборџи...; јас бев со нив и нишџо од џоа не чувстџував. Го чувстџував само џоа дека живееме на месџо во коешџо сиџе уложџи одамна се џоделени и дека џостџојаџи јасни џравила и оѓраничувања кои мора да џи џочитџуваме.

Живеев во изнајмени соби, со заеднички бањи и кујни коишџо џи делев со самци и сџарци. Не сакам хоџелски соби. Во нив сонувам џрди соншџа. Собитџе би џребало да бидатџи наменетџи некому, не секому.

Поѓолемиџи дел од времетџо бев уморен, сосема несџособен да џи искусувам џраницитџе на слободаџа. Понекоѓаши чувстџував дека брѓу би се навикнал и на живџи во конценџрационен лоѓор. Дури и си замислував како би изгледало да се будам во барака која смрди на џџи и џној, да се расџрашувам дали џој ден мојаџа џруџа е оџределена за кремаџориум или џасна комора, да џи извршувам секојдневнитџе работџи – да редам мрџиовци, метџам џетел, да џи сџрижам ужасенитџе дојденци со џаџи ножици, да џи лжам раниџе од ударитџе на каџџо³, да се смрзнувам на вечернаџа џрозивка, а на крајџи од деноџи да леѓнам на својаџа шџица и, додека сџеницитџе ми џајааџи врз избриченатаџа џлава, да џомам во сон.

---

³ Капо – термин од итал. ј. буквално – глава, се користел и за означување на логораш кој добива право од управата на логорот да учествува во командата над останатите логораша. (Заб. на прев.)

Понекогаш излегував во клубови, играв, се оивав, голивав, шмркав и пушев сè до коешито можев да дојдам. Наутиро се враќав во изнајмениите соби, се стирполиував во креветиите и се будев со чувствиво на вина, најверојатно спрема самиот себеси, бидејќи немав никој којшто би можел да ми замери. Сиите животи се тржжати за самоодржувањето и го одбегнуваат она што им штеети, веројатно тоа е природен инстинкт. Јас се оглушив на него. Не го искушував телото за да му ги воочам слабостите и да го зацврстам, само бев рамнодушен спрема себеси. Имав пријателки, љубовници, но тие ме доживуваа само како забавен додатоци и ме оифрлаа кога не ми беше до смеа и до секс.

Кога не се оивав, бегах од какви било сензации, гразби и стресови и се обидував контактите да ги сведам на што помалку луѓе, на што помало подрачје. Зајатоа и најголемиот град ги сведував на неколку улици, или уште помалку, на онолку колку што можев да оифатам.

Најустоешната редукција ја направив во еден поголем град кој го сведов на една страна од една слепа улчица.

Работев во продавница за кујнски апарати, сиив во собието над неа, во кафеаната од левата страна јадев сува од домаќи, во маркетот од десната кукував леб и конзерви. Беше убаво, во продавницата бев единствениот работник во смената, а во кафеаната работев келнерка која сметаше дека на нејзината емотивна рамношежа и годи лизавањето со мене секое претити поладне во магацинот зад шанкот. Распоредувае пакетициња влажни шамичиња околу нас, прапуваше дали ќе ми пречи ако тој ден остане со чорати или најомнуваше дека би и додело ако на тој состанок свршам во или на...

Не праеве долго, со првата криза на пазарот, шефот процени дека јас, молчаливот странец, сум типичен пример на вишок работна сила. Ја земав Маилда и заминував во други градови кои требаше поиторно да ги сведам на мојата мерка.

Во селата беше уште полошо. Сиите ги познаваат сиите, деновите се поделени според различните работи и нема многу

непредвидени ситуации ја на селаниите секој нов човек им е возбудлив настан. Се обидуваат да се приближат, не им е жајле ако се наметливи, главно се љубезни, но можат да станат особено сурови кога ќе помислат дека дојденецот не донел доволно љубов или барем почитување спрема нивната мала заедница.

Не сакав никога да повредам, само се обидував да живеам, но да не размислувам ниту како ниту зошто, едноставно да туркам од зора до зора, што не е ни малку лесно; потребна е или исклучителна концентрација или омаеност, ја, кога ќе немав сила, барав музика за танцување, алкохол, некоја дрога, таблети, што било...

***

Во една книга со воени приказни се споменува исчезнувањето на Миран:

„Војникот Миран исчезна во август 1994 година, за време на жестоките борби кај селото Н., кое имаше стратешка улога во превладување над Котата 312, која има стратешко значење за конечното ослободување на брдото Ф. Комисијата за размена на заробениците неговото име го вбројуваше во секој список, но Србите редовно одговараа дека немаат никакви податоци за него. По војната и Комисијата за барање на исчезнати лица се обиде да дознае што се случило со него. Без резултат... Постојат мислења дека Миран завршил во една од масовните гробници пронајдени во подножјето на брдото Ф. кое е издупчено со длабоки јами. Ќе биде тешко да се идентификува неговото тело, бидејќи, колку што е познато, тој нема блиски роднини кои би можеле да дадат примерок за ДНК анализа.“

Во истата книга писателот го приbeleжал и сеќавањето на војникот кој го видел Миран последен:

„Вели дека добро се сеќава како Миран седнал на прагот од една напуштена куќа и со стапче извлекол фигура на Индијанец од петата на чизмата. Шиле запомнил дека Индијанецот бил

направен од црвена пластика дека имал две пера во косата и пушка со скратена цевка. Миран ја ставил фигурата во џебот од кошулата, го закопчал копчето, станал, ја обесил пушката на рамото и отишол во шумата.

‘Ја избра најдлабоката ладовина’ – запаметил сведокот.

Вели дека го викал, го прашал што му е, му велел да не оди во тој правец, дека линијата е близу, гарант е минирано... ‘Требаше да потрчам по него. Но не потрчав. Не знам зошто... Можеби бев уморен, не се сеќавам’ – објаснува војникот:

‘Сигурно се сожалил на децата од тоа село, кога ја најде играчката... Можеби откачил, тогаш имаше многу такви случаи, па отишол да им ја врати играчката на децата. Не знам што друго да мислам за тоа... Кој нормален ќе ја напушти бригадата додека гори на сите страни. Да сакал да бега можел да најде сто пати подобар момент.’“

***

Немав сила да ѓрадам нов живої̄, можеби заї̄оа шї̄о знаев колку лесно може да се сруши. Само ѓи набљудував луѓеї̄о, не бев со нив, како во ракаї̄а да носам видеокамера.

Коѓа сфаї̄ив дека не можам, не сакам и нема да создадам нов живої̄, решив да се враї̄ам на сї̄ариої̄. Знаев, имам и јас очи, дека ѓовекеї̄о ѓрадови во кошиї̄о бев се многу ѓоубави од мојої̄, знаев и дека во нив луѓеї̄о се ѓосреќни, знаев и дека она шї̄о ќе ѓо заї̄ечам само ѓої̄сеї̄ува на ѓрадої̄ во кој некоѓаш живеев, знаев дека ме довикува само неуѓледна руина, но си ѓомислив дека вреди да се обидам да ѓи сосї̄авам ѓарченцаї̄а, не во сиої̄ ѓрад, ѓоа никако, немам сила за ѓоа, но ако ѓо сведам на зѓрадаї̄а и малиої̄ ѓарк, можеби...

Сеќавањеї̄о на ѓаркої̄ ѓред зѓрадаї̄а можеше да ме усреќи. Ѓи врамував ѓї̄е две сї̄ебла и ѓї̄еї̄хої̄ ѓрева, а сѐ околу нив замаї̄ував. Го можам ѓоа јас. Можам во сѐ да ѓронајдам убавина.